

CÍLE LEKCE

- oceňuje vlastní svobodu rozhodování, právo volby
- popíše svůj všední den jako na řetězec rozhodnutí
- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory; naslouchá promluvám druhých lidí, vhodně na ně reaguje; účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje (= klíčové kompetence komunikativní)

POMŮCKY

- provázek nebo křída

1. Komunitní kruh. Vyučující nastíní průběh minulé lekce, následně pokládá otázky: V předchozí hodině jste dostali možnost vybrat si, zda budete úkol zpracovávat sami nebo se spolužáky. Také skupiny jste mohli vytvářet zcela libovolně. Následovala volba, zda zadaný úkol zpracujete formou obrazu nebo slohu.

- *Cítili jste větší svobodu, nebo vás příležitost volby spíše obtěžovala, ztížila vám práci na zadaném úkolu?*
- *Rozhodli jste se podle svého nebo jste se nechali ovlivnit svými spolužáky?*
- *Je výhodné mít možnost volby? V čem ano, případně z jakých důvodů ne?*

2. Vyučující přečte příběh Husy¹.

Husy ze dvorku dodržovaly po celý týden určitý řád, na kterém jim velmi záleželo. Ten den se šly koupat do rybníčku. Urovnávaly si pečlivě peří, čistily si ho a načechrávaly, leštily si zobáky a pak se s kýváním usazovaly na břehu v zátocce ve stínu staré smuteční vrby.

Ctihodný a moudrý husák tam připomínal slavnou tradici Hrdinného husího spolku. Obcházel hejno a pohnutým hlasem připomínal minulé doby. Husy tehdy létaly v sevřeném šiku ve tvaru „V“, brázdily oblohu, vzdorovaly větru a zdolávaly velké vzdálenosti.

Vzpomínal na hrdinská tažení za oceán, kdy husy překonávaly hrozné bouře, a vyprávěl, jak letěly celé dny bez odpočinku, nádherné, statné, odolné. Hovořil o proslavených husách, které obětovaly život za záchranu hejna.

Husy ze dvorku byly dojaté, slzely a tloukly křídly.

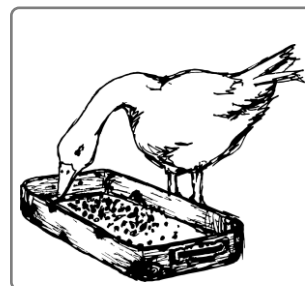
Ale když uslyšely, jak hospodyně dává krmivo do koryta, všechny s natřásáním a kolébáním spěchaly k jídlu. Byly blažené a uspokojené a ani je nenapadlo, že by se mohly zvednout alespoň centimetr nad zem.

- *Má tvůj všední den také určitý řád?*
- *Jak rozumíš řádu, který pravidelně dodržovaly husy ze dvorku?*
- *Čím byl pro ně výhodný? Přinesl jim i nějaká omezení?*
- *Ilustrace u příběhu je paradoxní. Čím?*

Husy žijí pro krmivo. Jejich řád je určován dobou krmení, které je jim podáváno ve stejném pekáči, pro který se vykrmují.

- *Jaké poučení přináší tento příběh?*

Ne vždy je výhodné jít za davem. Mysli a rozhoduj se podle svého.

Hodnotovou reflexi může vyučující ukončit tvrzením Tima Hansela:

„Mám pro vás dobrou zprávu: Tu nejlepší část svého života máte možná před sebou. A pokud se rozhodnete jí využít, na věku ani na jiných okolnostech vůbec nezáleží – protože nejenže jste nezačali používat 90% svých možností, ale ještě jste je ani neobjevili. To není jen dobrá, ale přímo neuvěřitelná zpráva.“²

¹ BRUNO, Ferrero. *Úsměvy pro duši*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 60-61.

² URBAN, Hal. *To nejdůležitější v životě*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. s. 22.

- 1. Komunitní kruh.** Vyučující položí otázku: **Kdo rozhoduje o tom, jak bude vypadat tvůj den?** Postupně se k této otázce vyjádří všichni žáci.
- 2. Názorová škála.** Vyučující přepůlí učebnu pomocí provázku (případně křídou na lino), tak aby byla čára jasně patrná.
 - Žáci se rozmístí v prostoru učebny podle svého názoru, který zastávají na následující otázku: **Je tvůj život o tom, co musíš, nebo o tom, co chceš?**

Čára znamená neutrální prostředí; mohla by odpovídat tvrzení „nevím“. Čím více doprava od čáry se žák postaví, vyjadřuje postoj, že život je mnohem více o tom, co chce, pravá stěna značí odpověď: život je zásadně o tom, co chci. Analogicky prostor levé strany: čím víc od čáry, tím více se skládá můj život z činností, které musím. Oba prostory vyučující viditelně označí nápisy: pro levou stranu **MUSÍM**, pro pravou stranu **CHCI**.

Tak jak jednotliví účastníci aktivity sdělují své postoje a argumentují, mohou se názory ostatních spolužáků měnit, což dají najevo **změnou postavení**. Vyučující je moderátorem celé debaty. Po skončení debaty nabídne vyučující žákům jeden z možných pohledů³ na tuto otázku.

Vždycky mě překvapí, jak vehementně lidé odporují, když jim někdo řekne, že si všechno, co dělají, vybrali sami. Jsou příliš zvyklí na životní filozofii, že „musí“, a těžko se jí vzdávají. Nedávno jsem o tomto pojetí přednášel starším středoškolákům při volitelné hodině psychologie. Uvedl jsem příklad: „Dnes ráno jste se rozhodli, že půjdete na tuto hodinu.“ Vsadil bych měsíční plat, že uhodnu první reakci. A samozřejmě přišla. Jeden z mých oblíbených žáků řekl: „V žádném případě. Já jsem sem musel.“ „Ne, nemusel,“ namítl jsem mu. „Rozhodl ses, že přijdeš.“ Začal odříkávat, jaké hrůzy by ho čekaly, kdyby nepřišel: ze školy by volali rodičům, doma by ho seřvali, možná by dostal zaracha, mohl by ho přistihnout zástupce ředitele, pohoršil by si známky atd. Když skončil, přikývl jsem: „Správně! A tak ses rozhodl. Rozhodl ses, že raději přijdeš, než abys čelil následkům, které by tě čekaly, kdybys nepřišel. Ale mohl ses svobodně rozhodnout. Někteří tvoji spolužáci tu nejsou. Z různých důvodů se rozhodli, že dneska nepřijdou. Někdo si třeba chtěl přispat, jiný se rozhodl, že si dneska udělá volno. A někdo si třeba zašel do cukrárny. Ale ty ses rozhodl, že budeš tady.“

A pak mi student pomohl udělat ten nejdůležitější závěr, když řekl: „Ale to je jen jiný způsob, jak se na tu věc díváte.“ „Díky,“ vykřikl jsem nadšeně. „Přesně to vás chci naučit - abyste se uměli podívat na každý den svého života jako na řadu rozhodnutí, ne na řadu „musů“.

- 1. Individuální úkol.** Úkolem každého žáka je reflektovat dnešní den, rozpomenout se a poznamenat si veškerá rozhodnutí, která od rána učinil.

SEBEHODNOCENÍ dle sady kritérií

Kritéria	★ ★	★	☹
Názorová škála Muset nebo chtít?	Zapojil/a jsem se do diskuse; prezentoval/a jsem alespoň 3 své následující myšlenky: • • •	Zapojil/a jsem se do diskuse; prezentoval/a jsem alespoň jednu svou myšlenku: •	Byl/a jsem jen posluchačem/posluchačkou.
Individuální úkol Má dnešní rozhodnutí...	Do pracovního sešitu jsem vypsal/a všechna svá dnešní rozhodnutí - od rána až do večera.	Sepsal/a jsem část svých rozhodnutí z dnešního dne.	Nepodařilo se mi nic vytvořit.

³ URBAN, Hal. *To nejdůležitější v životě*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. s. 42.